

**КРИТЕРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОГО НАУКОВОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАГІСТРІВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

УДК 378.091.33:811.111-26

Аліна МАСЛОВА (Мелітополь, Україна)

У статті розглянуто критерії та показники, за допомогою яких можливо встановити рівні володіння вміннями наукового писемного мовлення магістрів педагогічних спеціальностей. Визначено сутність адаптаційного, частково адаптаційного та неадаптаційного критеріїв. Наведений критеріальний апарат може бути використано для перевірки ефективності методики навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів на основі аналізу фахових досліджень з педагогіки.

Ключові слова: критерії оцінювання, показники, рівні, англійське наукове писемне мовлення, знання, вміння, магістри

The article deals with the criteria and parameters necessary to determine proficiency levels of English academic writing skills of Masters of Arts in Teaching. The essence of adaptive, partly adaptive, and non-adaptive criteria is defined. The given criterion apparatus can be used to check the effectiveness of teaching English academic writing to masters based on the analysis of research papers in Pedagogy.

Key words: evaluation criteria, parameters, levels, English academic writing, knowledge, skills, masters

Постановка проблеми. У світлі інтеграції України у загальний європейський освітній простір та реалізації положень Болонської декларації підвищення вимог суспільства до рівня володіння випускниками педагогічних ВНЗ англійським науковим мовленням забезпечує потребу у вдосконаленні існуючих аспектів іншомовної підготовки магістрів та розробці нових прогресивних методик навчання, оновлення форм контролю та критеріїв оцінювання, які б забезпечували реальну здатність студентів старших курсів до наукової комунікації за фахом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що проблема навчання іншомовного наукового мовлення та створення критеріального апарату щодо оцінювання цього виду мовленнєвої діяльності є актуальною і висвітлюється у працях багатьох дослідників (Н.Е. Аносова, Е.В. Васильєва, О.А. Колмакова, Ю.О. Комарова, Т.М. Рибіна, О.С. Синєкоп, Т.В. Смит). На сьогоднішній день науковцями визначено критерії оцінювання наукового проблемно-тематичного повідомлення англійською мовою [2; 7]; розкрито алгоритм формування лексичних навичок англійського наукового мовлення [8; 1]; обґрунтовано інноваційні методи навчання наукового дискурсу [4]; наведено методичні дії, спрямовані на навчання виступу на наукові теми [3]; наведено критерії відбору наукових текстів для навчання усного і писемного наукового мовлення в умовах короткострокового навчання [6].

В процесі проведення нашого дослідження ми розробили власну методику навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів, згідно з якою навчання здійснюється в три етапи. На першому лінгвокомунікативному етапі студенти навчаються писати наукові тексти на основі осмислення прочитаного повністю адаптованого автентичного науково-педагогічного тексту (1 версія), що містить у собі раніше вивчений мовний матеріал. На другому навчально-мовленнєвому етапі студенти навчаються писати наукові тексти на основі інтерпретації прочитаного частково адаптованого автентичного науково-педагогічного тексту (2 версія), що містить у собі частину нового мовного матеріалу у поєднанні з раніше вивченим. На третьому професійно-мовленнєвому етапі студенти навчаються писати наукові тексти на основі аналізу прочитаного

неадаптованого автентичного науково-педагогічного тексту (3 версія), що містить у собі весь новий мовний матеріал у поєднанні з раніше вивченим [5]. Однак запропонована нами методика може вважатись ефективною лише тоді, коли буде розроблено раціональний інструментарій для її діагностування, який на основі критеріїв та показників надасть нам змогу оцінити результати навчання.

Тому **метою даної статті** є визначення та обґрунтування критеріїв оцінювання ефективності методики навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів на основі аналізу педагогічних досліджень, відповідних їм показників та рівнів володіння кожним з показників.

Вклад основного матеріалу. Враховуючи, що розроблена нами методика навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів складається в навчанні читання й аналізу адаптованих, частково адаптованих і неадаптованих фахових досліджень з педагогіки, критеріальний апарат перевірки її ефективності буде включати **адаптаційний, частково адаптаційний і не адаптаційний критерії**.

Перший критерій показує рівні володіння вміннями наукового писемного повністю адаптованого мовлення, тобто такого, в якому вживатимуться раніше вивчені мовні явища. Саме тому науковий оригінальний текст буде так скорочено за змістом, щоб його смисл був виражений знайомим для студентів мовним матеріалом. У такому вигляді науковий текст являє собою його першу повністю адаптовану версію.

Другий критерій показує рівні володіння вміннями наукового писемного частково адаптованого мовлення, тобто такого, в якому вживатимуться як раніше вивчені мовні явища, так і ті, що дозволяють представити на 50% більше інформації, ніж у повністю адаптованій версії тексту. У такому вигляді науковий текст являє собою його другу частково адаптовану версію.

Третій критерій показує рівні володіння вміннями наукового писемного неадаптованого мовлення, тобто такого, в якому вживатимуться як раніше вивчені мовні явища (вжиті в першій та другій версіях), так і ті, що дозволяють представити іще 50% інформації автентичного наукового тексту, що лишилася не досягнутою. У такому вигляді науковий текст являє собою його третю неадаптовану версію.

Виходячи з сутності **адаптаційного критерію**, назвемо наступні його *показники*: 1) знання лексики, що складає першу версію наукового тексту; 2) вміння вживати лексику, що складає першу версію наукового тексту, в словосполученнях, окремих і пов'язаних змістом реченнях; 3) вміння читати і проявляти розуміння (шляхом виконання тестових завдань) першої версії наукового тексту; 4) вміння викладати прочитану інформацію, яку представлено в першій версії тексту: а) з опорою на питання; б) самостійно.

Рівнями володіння кожним з вищезгаданих показників будемо вважати: високий, достатній, задовільний і низький.

Перший показник адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 100-95% об'єму наданих словосполучень і речень: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- достатньому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 94-80% об'єму наданих словосполучень і речень: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- задовільному рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 79-50% об'єму наданих словосполучень і речень: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- низькому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти менш ніж 49% об'єму наданих словосполучень і речень: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну.

Другий показник адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 10-9 словосполучень, по 10-9 різноструктурних речень і по 5 пов'язаних змістом висловлювань з лексикою, що складає першу версію тексту;
- достатньому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 8-7 словосполучень, по 8-7 різноструктурних речень і по 4 пов'язаних змістом висловлювання з лексикою, що складає першу версію тексту;
- задовільному рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 6-5 словосполучень, по 6-5 різноструктурних речень і по 3 пов'язаних змістом висловлювання з лексикою, що складає першу версію тексту;
- низькому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою менш, ніж 5 словосполучень, менш, ніж 5 різноструктурних речень і менш, ніж 3 пов'язаних змістом висловлювання з лексикою, що складає першу версію тексту.

Третій показник адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 15 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 15-14 вірних відповідей;
- достатньому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 15 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 13-11 вірних відповідей;
- задовільному рівні, якщо студенти обрали з кожного з 15 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 10-7 вірних відповідей;
- низькому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 15 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, менше 7 вірних відповідей.

Четвертий показник адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 100-95% смислового змісту прочитаного;
- достатньому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 94-80% смислового змісту прочитаного;
- задовільному рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 79-50% смислового змісту прочитаного;
- низькому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли менше 50% смислового змісту прочитаного.

Виходячи з сутності *частково адаптаційного критерію*, назвемо наступні його *показники*: 1) знання лексики: нова термінологія і фразеологічні вирази, що складають другу версію наукового тексту; 2) вміння вживати лексику, що складає другу версію наукового тексту, в окремих і пов'язаних змістом реченнях у поєднанні з лексикою з першої версії наукового тексту; 3) вміння читати і проявляти розуміння другої версії наукового тексту; 4) вміння: а) письмово викладати прочитану інформацію, яку представлено в другій версії наукового тексту; б) інтерпретувати прочитане.

Рівнями володіння кожним з вищезгаданих показників будемо вважати: високий, достатній, задовільний і низький.

Перший показник частково адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 100-95% об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;

- достатньому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 94-80% об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- задовільному рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 79-50% об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- низькому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 49% і менше об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну.

Другий показник частково адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 10-9 словосполучень, по 10-9 різноструктурних речень і по 5 пов'язаних змістом висловлювань з лексикою, що складає другу версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої версії того ж тексту;
- достатньому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 8-7 словосполучень, по 8-7 різноструктурних речень і по 4 пов'язаних змістом висловлювання з лексикою, що складає другу версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої версії того ж тексту;
- задовільному рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 6-5 словосполучень, по 6-5 різноструктурних речень і по 3 пов'язаних змістом висловлювання з лексикою, що складає другу версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої версії того ж тексту;
- низькому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою менше 5 словосполучень, менше 5 різноструктурних речень і менше 3 пов'язаних змістом висловлювань з лексикою, що складає другу версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої версії того ж тексту.

Третій показник частково адаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 25 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 25-23 вірних відповіді;
- достатньому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 25 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 22-19 вірних відповідей;
- задовільному рівні, якщо студенти обрали з кожного з 25 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 18-14 вірних відповідей;
- низькому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 25 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, менше 14 вірних відповідей.

Четвертий показник частково адаптованого критерію містить два вміння:

а) вміння письмово викладати прочитану інформацію, яка представлена в другій версії наукового тексту, оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 100-95% смислового змісту прочитаного;
- достатньому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 94-80% смислового змісту прочитаного;
- задовільному рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 79-50% смислового змісту прочитаного;

- низькому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли менше 50% смислового змісту прочитаного;

б) вміння інтерпретувати прочитане оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти викладали у власному баченні 10-9 фактів з прочитаної інформації;
- достатньому рівні, якщо студенти викладали у власному баченні 8-7 фактів з прочитаної інформації;
- задовільному рівні, якщо студенти викладали у власному баченні 6-4 факти з прочитаної інформації;
- низькому рівні, якщо студенти викладали у власному баченні менше 4 фактів з прочитаної інформації.

Виходячи з сутності *неадаптаційного критерію*, назвемо наступні його *показники*: 1) знання лексики: нова термінологія і фразеологічні вирази, що складають третю версію наукового тексту; 2) вміння вживати лексику, що складає третю версію наукового тексту, в окремих і пов'язаних змістом реченнях у поєднанні з лексикою з першої і другої версії того самого наукового тексту; 3) вміння читати і проявляти розуміння третьої версії наукового тексту; 4) вміння: а) письмово викладати прочитану інформацію, яку представлено в третій версії наукового тексту; б) інтерпретувати прочитане; в) аналізувати прочитане.

Рівнями володіння кожним з вищезгаданих показників будемо вважати: високий, достатній, задовільний і низький.

Перший показник неадаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 100-95% об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- достатньому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 94-80% об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- задовільному рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 79-50% об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну;
- низькому рівні, якщо студенти можуть вірно письмово перекласти 49% і менше об'єму представлених словосполучень і речень, які складаються з нової і раніше вивченої лексики: а) з англійської мови на рідну; б) з рідної мови на іноземну.

Другий показник неадаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 10-9 словосполучень, по 10-9 різноструктурних речень і по 5 пов'язаних змістом висловлювань з лексикою, що складає третю версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої і другої версії того ж тексту;
- достатньому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 8-7 словосполучень, по 8-7 різноструктурних речень і по 4 пов'язаних змістом висловлювань з лексикою, що складає третю версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої і другої версії того ж тексту;
- задовільному рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою по 6-5 словосполучень, по 6-5 різноструктурних речень і по 3 пов'язаних змістом висловлювань з лексикою, що складає третю версію наукового тексту, в поєднанні з лексикою з першої і другої версії того ж тексту;

- низькому рівні, якщо студенти можуть написати безпомилково англійською мовою менше 5 словосполучень, менше 5 різноструктурних речень і менше 3 пов'язаних змістом висловлювань з лексиною, що складає третю версію наукового тексту, в поєднанні з лексиною з першої і другої версій того ж тексту.

Третій показник неадаптаційного критерію оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 35 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 35-33 вірних відповіді;
- достатньому рівні, якщо студенти обрали з кожного з 35 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 32-29 вірних відповідей;
- задовільному рівні, якщо студенти обрали з кожного з 35 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, 28-21 вірну відповідь;
- низькому рівні, студенти обрали з кожного з 35 представлених тестів, що охоплюють весь зміст прочитаного, менше 21 вірної відповіді.

Четвертий показник неадаптаційного критерію містить три вміння:

а) вміння письмово викладати прочитану інформацію, яка представлена в третій версії наукового тексту, оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 100-95% смислового змісту прочитаного;
- достатньому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 94-80% смислового змісту прочитаного;
- задовільному рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли 79-50% смислового змісту прочитаного;
- низькому рівні, якщо студенти в письмовому переказі повідомляли менше 50% смислового змісту прочитаного;

б) вміння інтерпретувати прочитане оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти викладали у власному баченні 10-9 фактів з прочитаної інформації;
- достатньому рівні, якщо студенти викладали у власному баченні 8-7 фактів з прочитаної інформації;
- задовільному рівні, якщо студенти викладали у власному баченні 6-4 факти з прочитаної інформації;
- низькому рівні, якщо студенти викладали у власному баченні менше 4 фактів з прочитаної інформації;

в) вміння аналізувати прочитане оцінюється на:

- високому рівні, якщо студенти: а) вірно написали назву статті та її автора; б) обґрунтували актуальність статті; в) визначили її головну ідею та прокоментували її; г) назвали переваги і недоліки прочитаного змісту; д) висловили бачення способів усунення виявлених недоліків; е) надали свої висновки з приводу прочитаного;
- достатньому рівні, якщо студенти: а) вірно написали назву статті та її автора; б) обґрунтували актуальність статті; в) визначили її головну ідею та прокоментували її; г) назвали переваги і недоліки прочитаного змісту; д) надали свої висновки з приводу прочитаного;
- задовільному рівні, якщо студенти: а) вірно написали назву статті та її автора; б) визначили її головну ідею та прокоментували її; в) надали свої висновки з приводу прочитаного;
- низькому рівні, якщо студенти виконали менше, ніж три дії, вказані в попередньому рівні.

Висновки. Вищезгадані критерії, відповідні їм показники і рівні буде взято за основу для оцінювання ефективності розробленої методики навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів в процесі аналізу фахових досліджень з педагогіки. Перспективу подальших наукових розвідок в обраному напрямку вбачаємо у використанні запропонованого критеріального апарату під час вирішення задач формуючого експерименту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аносова Н.Э. Технология формирования общенаучной иноязычной лексической компетенции студентов технического вуза: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Н.Э. Аносова. – СПб, 2009. – 19 с.
2. Васильева Е.В. Навчання студентів мовних спеціальностей написання наукового проблемно-тематичного повідомлення англійською мовою: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Е.В. Васильєва. – К., 2005. – 20 с.
3. Колмакова О.А. Методика обучения иноязычному научному выступлению будущих экономистов-международников (английский язык): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.А. Колмакова. – Иркутск, 2008. – 22 с.
4. Комарова Ю.А. Дидактическая система формирования научно-исследовательской компетентности средствами иностранного языка в условиях последиplomного образования: автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Ю.А. Комарова. – СПб, 2008. – 50 с.
5. Мартинова Р.Ю., Маслова А.В. Лінгводидактична модель навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів // Науковий огляд. – 2014. - №4(5). – К. – с. 58-71
6. Рыбина Т.Н. Методика обучения научной речи на английском языке слушателей факультета повышения квалификации: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т.Н. Рыбина. – СПб, 2005. – 24 с.
7. Синекон О.С. Методика інтерактивного навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційної безпеки з використанням комп'ютерних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.С. Синекон. – К., 2011. – 23 с.
8. Смит Т.В. Формирование лексических навыков научной речи на английском языке у слушателей краткосрочных курсов повышения квалификации: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т.В. Смит. – СПб, 2007. – 26 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Аліна Маслова – асистент кафедри англійської мови Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: навчання англійського наукового мовлення, використання автентичних матеріалів під час навчання іншомовного мовлення, інтегроване навчання професійного спілкування засобами англійської мови.